

120 שנה לנווה-צדק 120 Years of Neve-Tzedek

ניסן התשס"ז - 4/2007 - 769

מודרניים דוגמת בית-הספר לבנות של "חובבי ציון" ובית-הספר לבנים של "אליאנס" הוקמו בתחומה. בשנת 1904 התיישב בנווה-צדק רבה של יפו, הרב קוק, שתרם רבות לקידום הפעילות התורנית בתחומה.

עם השנים, ובמיוחד לאחר הקמת שכונת "אחוזת בית" על בתי המרווחים, ירדה נווה-צדק מגדולתה. האמידים מקרב תושביה נטשו אותה לטובת אזורי המגורים החדשים בעיר, והשכונה הוזנחה. מיקומה של נווה-צדק בסמוך לגבול עם יפו העוינת תרם לנטישתה ולהפיכתה לשכונת מצוקה. מצב זה של הזנחה, שנמשך שנים רבות מאז תום מלחמת העולם הראשונה, והגיע לשיאו בשנות השבעים של המאה ה-20, החל להשתנות בתחילת שנות ה-80, וצבר תאוצה בשנות ה-90. בתי השכונה שופצו, הוקמו בה מוקדי תרבות דוגמת מרכז סוזן דלל, והשכונה הפכה לאתר תיירות וביזס מהמובילים בתל-אביב.

תיאור גליונית הזיכרון

עיצוב הגליונית מתבסס על קיר קרמי בעיצובו של דוד טרטקובר במרכז סוזן דלל למחול ולתיאטרון, נווה-צדק, התשמ"ט (1989).

בול 2.20 ש"ח: המייסדים (משמאל לימין): אהרון שלוש, שמעון רוקח, חיים אמזלג, זרח ברנט.

בול 3.30 ש"ח: נווה-צדק (מלמעלה למטה): בית-הספר העברי לבנות, גשר שלוש, רחוב הרצל והגימנסיה העברית הרצליה.

בול 5.80 ש"ח: אנשי הרוח (מימין לשמאל): הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שמואל-יוסף עגנון, דוד שמעוני, אלכסנדר זיסקינד-רבינוביץ (אז"ר), יוסף-חיים ברנר, דבורה בארון (למעלה).

בשלהי המאה ה-19 גדל מאוד מספר היהודים שהתגוררו ביפו, וצפיפות הדיור בה עוררה בקרב חלק מתושבי העיר את היוזמה להתארגן ולהקים שכונות מגורים חדשות מחוץ לתחום העיר העתיקה. בשנת 1886 נוסדה על-ידי שני סוחרים תושבי יפו, האחים שמעון ואליעזר רוקח, חברה בשם "עזרת ישראל", ששמה לה למטרה לשפר את חיי היהודים על-ידי הקמת מוסדות דוגמת ספרייה ובית-חולים. קבוצה בת 48 משפחות מקרב אנשי "עזרת ישראל" התאגדה, הקימה את "חברת נוה צדק לבנין בתים יפו", והחלה לפעול למען הקמת שכונת המגורים החדשה. אהרון שלוש, מנכבדי העדה הספרדית ביפו, שהיה בעל קרקעות בקרבת העיר, הציע לשמעון רוקח לרכוש ממנו עשרה דונם מאדמותיו במחיר נוח. החלקה שנרכשה חולקה ל-48 מגרשים בגודל של כ-150 מ"ר כל אחד, והוחל בהקמת עשרת הבתים הראשונים. למרות קשיים רבים בהם נתקלו הבונים, הושלמה בניית בתים אלו בקיץ תרמ"ז (1887), וזמן קצר לאחר מכן נבנו יתר בתי השכונה. מבנה השכונה, שזכתה לשם נווה-צדק, כלל שלוש שורות ארוכות של בתים הצמודים זה לזה, וזאת לצורך הגנה כל בית הכיל דירה בת שני חדרים בשטח של 34 מ"ר, וחצר קדמית בה נבנו המטבח וחדר השירותים. אספקת המים לתושבים הובטחה על-ידי שתי בארות שנחפרו במרכז השכונה, ושלושה בתי-כנסת פעלו בתחומה זה בצד זה. יחסית לתנאי המגורים ביפו העתיקה הייתה זו שכונה נאה מאוד, ותושביה הגאים נהגו לכנותה "הבתים הפריסאיים".

בראש ועד השכונה עמד שמעון רוקח, ובצמוד לנווה-צדק בנו אהרון שלוש וחיים אמזלג, שנמנו עם עשירי יפו, בתי-מגורים מרווחים. נווה-צדק הפכה למוקד החיים היהודיים ביפו, והיוותה את הגרעין לשורה של שכונות נוספות שנבנו בסמוך אליה. הגדולה שבהן, שכונת "נווה שלום", נבנתה בשנת 1890 ביוזמתו של זרח ברנט, שהיה "חובב ציון" ומננה על מקימי פתח תקווה.

בתקופת העלייה השנייה הפכו נווה-צדק והשכונות הסמוכות אליה לאבן שואבת למשכילים מקרב העולים החדשים. סופרים ואנשי רוח דוגמת ש' בן ציון, ש"י עגנון, יוסף אהרונוביץ, דבורה בארון ויוסף-חיים ברנר התגוררו בבתיה; מערכות עיתונים דוגמת הביטאון הספרותי "העומר" והשבועון "הפועל הצעיר" פעלו בה; ומוסדות חינוך עבריים

120 Years of Neve-Tzedek

The number of Jews living in Jaffa rose considerably towards the end of the 19th century and the congested living conditions spurred some of them to initiate an organization which would undertake the construction of a new neighbourhood beyond the walls of the Old City. In 1886, two merchants from Jaffa, the brothers Simon and Eliezer Rokah, founded a company which they called Ezrat Israel (Aid for Israel) for the express purpose of improving the life of the Jewish residents by establishing institutions such as a hospital and library. Forty-eight members of Ezrat Israel formed a group known as the Neve Tzedek (Dwelling-Place of Justice) Company for the Construction of Houses in Jaffa and set about planning the new neighbourhood.

A prominent member of the Sephardi community in Jaffa, Aharon Chelouche, who owned land nearby, offered Simon Rokah the opportunity to purchase ten dunams for a reasonable price. This land was then parcellated into 48 plots of 150 square meters each and the construction of the first ten houses began. Despite numerous difficulties and setbacks, this first stage was completed by the summer of 1887 and soon after that the rest of the houses were built.

The new neighbourhood, named Neve Tzedek, was laid out in three long rows with each house joined to the next for reasons of security. Each family had two rooms totalling 34 square metres, with a front yard for the kitchen and privy. Two wells were dug in the centre of the neighborhood to assure the water supply and there were three synagogues for the residents, alongside each other. Compared to the Old City of Jaffa, this new neighbourhood was considered very pleasant and people described the new houses as veritably "Parisian".

Simon Rokah headed the neighborhood committee and wealthy residents of Jaffa, such as Aharon Chelouche and Haim Amzalak, built spacious mansions close by. The new neighbourhood soon became the centre of Jewish life in Jaffa – cultural, educational and political – and paved the way for further neighborhoods developed later on. The largest of these was called Neve Shalom (Dwelling-Place of Peace) and was initiated in 1890 by Zerah Barnett who belonged to Hovevei Zion and was also among the founders of Petah Tikva.

During the Second Aliyah (1904-18) – large-scale Jewish immigration from Russia in the wake of pogroms – Neve Tzedek and the other new neighborhoods nearby became a magnet for writers and intellectuals such as S. Ben Zion, Shay Agnon, Yosef Ahronovich, Dvora Baron and Yosef Haim Brenner, for journals such as "Ha-Omer" (Sheaf) and "Hapoel Hatza'ir (Young Worker), and for the modern Hebrew schools such as Hovevei Zion's School for

חותמת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

Girls and the Alliance's School for Boys which were established there. In 1904 the rabbi of Jaffa, Rav Kook, came to live in Neve Tzedek and under him Torah education flourished.

As time passed and particularly after the founding of the more spacious neighborhood of Ahuzat Bayit – which preceded Tel Aviv – Neve Tzedek began to decline. Gradually the more affluent residents abandoned it for the new city and neglect set in. The border with hostile Jaffa contributed to its abandonment and it soon became a deprived area. The long period of neglect continued right up to the 1970s when the beginnings of the commercial City of Tel Aviv began to appear. The situation then turned around and by the early 1980s a revival of the neighbourhood was under way, gaining momentum in the 90s with intensive renovations and the construction of the Suzanne Dellal Center for Dance and Theatre on the site of the earlier school buildings. Neve Tzedek is now a major tourist and entertainment attraction in Tel Aviv.

Description of the Souvenir Sheet

The design is based on the ceramic wall made by artist David Tartakover for the Dellal Center in 1989.

The NIS 2.20 stamp depicts the founders (L-R: A. Chelouche, S. Rokah, H. Amzalak, Z. Barnett).

The NIS 3.30 stamp shows Neve Tzedek (top to bottom: School for Girls, Chelouche Bridge, Herzl St. and the Gymnasia).

The NIS 5.80 stamp features intellectuals (R-L: Rav A-Y Hachohen Kook, S. Y. Agnon, D. Shimoni, A. Ziskind Rabinowitz – Azar – Y. H. Brenner, D. Baron).

השירות הבולאי - טל: 03-5123933

שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-3-5123933

12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 68021

www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

Issue: April 2007

Designer: David Tartakover

Stamp Size: 40 mm x 30.8 mm

Sheet size: 75 mm x 130 mm

Sheet of 3 stamps

Printers: E. Lewin-Epstein Ltd.

Method of printing: offset